

Праворадикальні тенденції в сусідніх державках і їх вплив на підтримку України

Іван Гомза

2026

Вступ

Країни т. зв. «Вишеградської четвірки» (Угорщина, Польща, Словаччина, Чехія), які в 90-х рр. XX ст. об'єдналися у неформальний клуб з метою формувати політики, що з найбільшою імовірністю сприяли б інтеграції учасниць із ЄС і НАТО, між 2010 і 2015 рр. пережили глибоку політичну трансформацію. Як наслідок, станом на 2026 р. зі старанних учнів у царині демократії та належного врядування вони перетворилися на головних критиків багатьох аспектів політик ЄС (зокрема міграційної, зовнішньої та фінансової політики), а у внутрішньополітичному вимірі розпочали якщо не повноцінний авторитарний дрейф, то демонтаж основоположного принципу демократії – системи стримувань і противаг. Наслідки зазначеної метаморфози проявилися сповна і у ставленні до України: на противагу настроям 2000-х років, коли «Вишеградська четвірка» брала до уваги інтереси країн Східної Європи, що не належали до євроатлантичних структур, угруповання перетворилося на голосного критика та навіть локомотив недружніх заходів щодо України.

Особливий центральноєвропейський шлях, яким право-популістські політичні рухи здобули політичну владу та почали визначати характер політичного режиму і, відповідно, державної – зокрема зовнішньої – політики, став можливим завдяки поєднанню структурних та акторних чинників.

Оскільки право-популістський поворот у Центральній Європі впливає на відносини з Україною, для Києва це означає необхідність враховувати не лише інституційні позиції ЄС, а й політичну динаміку сусідніх держав, що визначає якість регіональної підтримки та перспективи інтеграції.

Правий популізм як чинник політичної динаміки в Центральній та Східній Європі

Визначальним чинником політичної динаміки в Угорщині, Польщі та Словаччині та Чехії є не так радикальний націоналізм, як правий популізм. Саме він відповідальний за трансформацію політичних режимів, формування внутрішньої та зовнішньої політики, а тому і визначає характер відносин із Україною.

У цій роботі популізм концептуалізується як стратегія здобуття та реалізації політичної влади, що ґрунтується на масштабній мобілізації реально чи уявно виключених із політичного процесу верств населення шляхом використання антиелітарної риторики. Як і будь-яка інша політична стратегія, популізм є сукупністю дискурсивних актів (що актори кажуть) і мобілізаційних заходів (що вони роблять, аби публічно засвідчити свою позицію), спрямованих на доступ до політичних посад.¹

Обрана операціоналізація популізму має перевагу над поширеними підходами, які представляють популізм як тонку ідеологію² чи риторичку політика-аутсайдера, що прагне обійти обмеження політичної системи,³ адже вона дозволяє уникнути типової помилки, коли популізм вважається атрибутом виключно претендентів на владу. Запропонована концептуалізація передбачає, що масштабну мобілізацію за допомогою антиелітарної риторики застосовують як опозиційні політики (звинувачуючи можновладців у нерозумінні потреб народу), так і інкубенти (мобілізуючи громадян проти «транснаціональних корпорацій» чи «економічних махінаторів»).

Ця рамка особливо придатна для аналізу Центральної та Східної Європи, де популістські сили неодноразово здійснювали – і продовжують здійснювати – перехід від вуличної політики (демонстрації, суспільні рухи) до партійної діяльності та державного управління.

Політичні актори отримують стимули до використання популізму за певних умов, а саме: (1) поширення відчуття, начебто політична система є нечутливою до потреб громадян; (2) скандали, які демонструють аморальність та зловживання владою з боку представників еліт; (3) уявлення про загрози існуванню політичної спільноти. За таких умов популістська стратегія стає ефективним інструментом мобілізації та легітимації політичних дій.

Залежно від соціально-політичного контексту популізм фокусується на ключових проблемах і формує риторичку одного з двох типів: ексклюзивістську або інклюзивну.

Звертаючись до інклюзивної риторики, актор застосовує стратегію лівого популізму, що прагне інтегрувати до політичного процесу широкі соціальні групи, які раніше були маргіналізовані, і робить наголос на соціальній справедливості та перерозподілі ресурсів.

Натомість звертаючись до ексклюзивістської риторики, актор застосовує стратегію правого популізму, що характеризується ксенофобськими тенденціями, переконанням, що держава має належати виключно «корінним» представникам нації, а «чужинці» становлять для неї загрозу.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Правий популізм супроводжується недовірою до міжнародних інституцій та акцентом на захисті «національної автентичності».⁴

Незалежно від того, чи використовується інклюзивна, чи ексклюзивістська риторика, загалом для політиків-популістів і їхніх виборців питання зовнішньополітичних відносин зазвичай відіграють вторинну роль. Утім, практики і риторика популізму у внутрішній політиці змінюють соціальні структури, які формулюють, обговорюють і впроваджують заходи зовнішньої політики.⁵ Іншими словами, популізм вносить у політику маніхейське розрізнення «друзів» і «ворогів» народу, сприяє соціальній поляризації, політизує технократичні питання і, як наслідок, може фокусувати пристрасті населення – і, відповідно, мобілізувати своїх прихильників – окремими кроками зовнішньої політики, як-от підписання міжнародних угод, формування союзів або політики, що стосуються національної безпеки.

У країнах Центральної та Східної Європи домінує саме правий популізм. Важливим регіональним чинником його поширення стала економічна тривога, пов'язана зі сприйняттям економіко-політичної ситуації окремими соціальними категоріями, які хоча й живуть у сприятливих соціально-економічних умовах, але порівнюють власні труднощі з позитивними національними показниками й доходять висновку, що не отримують того, на що заслуговують.⁶ Оскільки економічна ситуація в Угорщині, Польщі, Чехії та Словаччині залежить не лише від політик національних урядів, а й від рішень усього ЄС, питання про характер стосунків із європейськими інституціями стали частиною мобілізаційних закликів правих популістів у регіоні. А оскільки зовнішня політика ЄС після 2022 р. стосується таких наріжних питань, як відносини з Україною та відносини з РФ, ці відносини опинилися в епіцентрі уваги правих популістів.

Угорщина як матриця правого популізму в Центральній і Східній Європі

Угорщина перетворилася на bastion правого популізму внаслідок тривалої та цілеспрямованої роботи Віктора Орбана, яка, втім, не була б настільки успішною поза сприятливими структурними обставинами, а саме:

- ▶ нищівним впливом фінансової кризи 2008 р. на національну економіку, яка не лише погіршила матеріальний статус значної частини суспільства, а й змусила звернутися по позики до ЄС та Міжнародного валютного фонду (МВФ), що надали кошти за досить жорстких умов. Це сприяло поширенню переконання, начебто країна опинилася під «зовнішнім управлінням»;
- ▶ кризою політичних опонентів Орбана, передусім Угорської соціалістичної партії (MSZP), послаблення якої відкрило шлях до переконливої перемоги партії Орбана (Fidesz) на виборах 2010 р., що дозволила йому одноосібно сформувати уряд, внести зміни до Конституції, заповнити суддівський корпус політичними союзниками та взяти під контроль ЗМІ.

З 2014 р. Орбан послідовно впроваджував право-популістський курс. Знаковою у цьому плані стала промова в трансильванському містечку Беїле-Тушнад (Румунія) на щорічному фестивалі угорських правих сил. Орбан свідомо обрав цей захід, аби видати себе за лідера етнічних угорців, активувавши таким чином ірредентистські мотиви, притаманні окремим сегментам угорського суспільства. Зміст промови не менш відверто кидав виклик нормам ЄС. Орбан прямо підважив принцип ліберальної демократії, розкритикувавши неспроможність ліберальної держави забезпечити «національне благо» і захист від боргової кризи. Навівши приклади «успішних неліберальних моделей Сінгапуру, Китаю, Росії, Туреччини та Індії», він закликав до створення справжньої спільноти угорців, а не «конгломерату індивідів».⁷ Відтак промову в Беїле-Тушнаді варто вважати бойовим кличем альтернативної моделі політичного устрою, яка стала ідеологічним ядром правого популізму в регіоні.

Міграційна криза 2015 р. стала каталізатором поширення правого популізму, адже поява мігрантів – «чужинців», прийом яких «європейські наднаціональні технократи» нав'язували Будапешту нібито з метою «зруйнувати культуру і гомогенність нації» – пропонувала ідеальний спосіб використати страхи і ресентимент для посилення позицій Fidesz. Вибори 2018 р. засвідчили ефективність обраної стратегії: партія Орбана здобула третю поспіль перемогу, зберегла дві третини депутатських мандатів, фактично перетягнувши голоси радикальних націоналістів (Jobbik) та відсунувши лівих (MSZP) і центристів (Demokratikus Koalíció) на політичний маргінес. Фундаментом перемог Fidesz було поєднання антиелітарної риторики (критика ЄС) з успішною мобілізацією окремих категорій населення. Соціологічні дані свідчать, що 63% виборців Fidesz були віком понад 50 років, а в округах із меншою кількістю випускників середньої школи партія здобувала більше голосів.⁸ Отже, електоральну базу Орбана становили старші, менш освічені, сільські виборці – люди, що вважали себе жертвами соціально-економічної ситуації, адже вбачали загрозу своєму матеріальному статусу та стилю життя в транснаціональній економіці, яку просували європейські інституції.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

На цій базі Fidesz успішно концентрував свою увагу й надалі. Після перемоги на виборах 2022 р., де Fidesz вчергове здобув дві третини мандатів, Орбан відверто окреслив ставки і суперника в цьому протистоянні, зазначивши: «Ми здобули таку велику перемогу, що її видно навіть з місяця, а вже точно з Брюсселя... Перемогла християнсько-демократична національна політика, і ми повинні сказати Брюсселю, що це не минуле, а майбутнє».⁹ Вибори 2022 р. відзначилися ще одним знаковим результатом: у парламент пройшла ультранационалістична, крайньоправа, націонал-консервативна, євроскептична партія Mi Hazánk Mozgalom, порівняно з якою платформа Fidesz видавалася помірковано-центристською. Іншими словами, Fidesz не так сформував, як своєю ідеологічною платформою відповідав на специфічний запит угорської спільноти. Власне, аби задовольняти інтереси консервативного прошарку населення, після 2022 р. Орбан ініціював подальші зміни в соціальній політиці: конституційне визначення шлюбу як союзу чоловіка та жінки, запровадження обмежень щодо усиновлення одностатевими парами, наступ на права трансгендерних осіб, пріоритизацію підвищення народжуваності через податкові пільги для підтримки сімей і спротив імміграції.¹⁰

Зовнішня політика для Орбана відігравала переважно роль мобілізаційного елемента для досягнення переваг у внутрішній політиці. А оскільки роль головного внутрішнього ворога для угорських правих популістів відігравали ліберальна демократія та її наднаціональне інституційне уособлення – ЄС, – у зовнішній політиці Орбан активно критикував і чинив опір політиці ЄС, а також шукав союзників як серед ідеологічно споріднених рухів, так і серед випадкових попутників. Зокрема, з 2015 р. він вступив у партнерські стосунки з правими популістами Центральної Європи, передусім із польською Prawo i Sprawiedliwość. Поза регіональним контекстом Орбан активно просував власний варіант «Східної політики», зміцнюючи економічні зв'язки з Росією та Китаєм. Російський чинник був особливим не лише через приватний інтерес Орбана на енергетичному ринку, а й тому що Угорщина тривалий час залишалася однією з найбільш залежних від Росії держав ЄС в енергетичному плані: між 2021 і 2025 роками частка імпорту російського газу зросла з 60% до 90%, нафти – з 61% до 93%, а російська компанія «Росатом» узялася звести два нові реактори на атомній електростанції Paks II – проєкті, що фінансувався переважно російським коштом. Також важливим в приязних угорсько-російських стосунках було суголосся риторики: починаючи з 2014 р. Кремль послідовно видавав себе за «захисника традиційних цінностей» і критикував ліберальну демократію. З огляду на поєднання цих чинників, послідовна проросійська політика Орбана, засяг якої засвідчила розмова, «злига» у 2026 р., у якій Орбан декларував готовність Будапешта виступати як посередник або союзник Москви всередині ЄС та НАТО,¹¹ не повинна дивувати.

Стосунки Будапешта та Києва, з іншого боку, були парадоксально нерівними. У 2016 р. Орбан зазначив: «Якби ми – країни Вишеградської четвірки – не стали членами Європейського Союзу, то в ЄС замість економічного зростання були б лише стагнація та занепад. [...] Так само буде і з Україною [...]. Тому ми завжди виступатимемо за приєднання України до Європейського Союзу. [...] Всі повинні усвідомлювати ризик, на який пішла Україна, коли три роки тому вирішила наблизитися до Європейського Союзу».¹² Однак упродовж наступних років ситуація змінилася кардинально. Починаючи з 2017 року Будапешт дедалі частіше критикував українське законодавство про освіту та мову, позиціонуючи себе як захисника прав угорської меншини на Закарпатті. Такий крок був елементом мобілізаційної практики, адже для захисту угорців за кордоном нація, за задумом, повинна була об'єднатися навколо лідера.

З початком повномасштабної агресії РФ Орбан ще відвертіше використовував зовнішньополітичний контекст для внутрішньої мобілізації, позиціонуючи себе як гаранта «мирного шляху» і відмовляючись від активної підтримки України. Кульмінацією стала відверта ворожнеча: Угорщина висунула 11 вимог до України,¹³ фактично підважуючи її суверенітет, систематично блокувала європейські пакети допомоги, затримувала рішення щодо переговорів про вступ України до ЄС і дедалі частіше представляла Україну як тягар для Європи і загрозу для мирного розвитку Угорщини.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Недружні кроки щодо України, втім, відображали передусім логіку угорської внутрішньополітичної боротьби у 2022–2026 рр.: для виборів 2026 р. Fidesz обрав популістську стратегію використання образу «чужинця», який несе загрозу національній спільноті, – і Україна, країна-сусідка з угорською меншиною та учасниця війни, чудово пасувала на цю роль. Доказом на користь такої інтерпретації слугує те, що антиукраїнська риторика найчастіше була елементом тріади «ЄС – угорська опозиція – Україна», у межах якої Орбан критикував ЄС за те, що той «ігнорував волю народу», намагаючись втягнути Угорщину у війну з РФ, та таврував опозицію як «угорських лівих, що, керовані Макроном і фон дер Ляєн, виконують замовлення Брюсселя».¹⁴

Головне питання, яке постало після нищівної поразки Fidesz на виборах 2026 р. та приходу до влади П. Мадяра на чолі партії Tisza, полягає в тому, чи покращить відхід Орбана українсько-угорські стосунки. Наведений вище аналіз закликає до обережного й обмеженого оптимізму. Орбан обрав конфронтаційний курс у стосунках із Києвом – і, ширше, з Брюсселем – не через особливі цінності чи ідеологію, а тому що відкидання лібералізму та націоналізм користувалися попитом в угорському суспільстві й сприяли його політичному домінуванню. Цей попит із перемогою Tisza нікуди не зник. Навпаки, за підсумками виборів 2026 р. ультраправа Mi Hazánk Mozgalom здобула 6 місць, а центристська Demokratikus Koalíció не спромоглася подолати 5%-й виборчий бар'єр, що чітко свідчить про преференції угорського суспільства.

Більше того, Tisza має низку ознак популістської сили:

- ▶ Це типова партія, створена під лідера: окрім самого Петра Мадяра, більшість її представників залишаються маловідомими виборцям – навіть найбільш упізнавані фігури, на кшталт Іштвана Капітаня чи Марка Раднаї, мають рівень упізнаваності лише 30–40%.¹⁵
- ▶ Зліт партії почався у 2024 р. на хвилі скандалу, пов'язаного з педофілією осіб, близьких до Fidesz,¹⁶ завдяки якому Мадяр почав представляти себе як захисника дітей від аморальності можновладців.
- ▶ У боротьбі проти домінування Fidesz Мадяр постійно вказував на те, що еліти з кола Орбана і сам прем'єр практикують корупційні оборудки коштом простих угорців.¹⁷
- ▶ Головним способом взаємодії Мадяра з виборцями була пряма мобілізація (поїздки на місця, онлайн-голосування за кандидатів та масові мітинги)¹⁸ – тобто методи, що дозволяють уникнути традиційних партійних структур.

Усі зазначені чинники є типовими елементами популістської стратегії. У поєднанні з тим фактом, що Мадяр близько 20 років був членом внутрішнього кола Fidesz, зберігши приязні стосунки з низкою колишніх колег, а на виборах він сприймався частиною електорату не як нова сила, а як консервативний політик, можна резюмувати, що новий прем'єр матиме низку підстав поступово змінювати свою риторiku і, відповідно, політику, аби відповідати запитам право-популістських виборців. Безперечно, перші сигнали, які наразі подає Мадяр, натякають на більш гармонійні стосунки з Брюсселем, адже він прагне розблокувати мільярди євро фінансової допомоги з ЄС, а тому обіцяє «антикорупційні заходи, приєднання Угорщини до Європейської прокуратури та відновлення незалежності й свободи судової влади, преси та вищої освіти».¹⁹ Але поряд із поступками до ЄС він виявляє певну жорсткість у риторикі щодо України,²⁰ адже, демонструючи силу, популісти при владі подобаються власному електорату. Це означає, що Києву варто схвально реагувати на будь-які дружні ініціативи уряду Мадяра, але водночас усвідомлювати, що Будапешт може будь-якої миті погіршити стосунки у трикутнику ЄС – Україна – Угорщина.

Правий популізм із національним колоритом: випадки Польщі, Словаччини та Чехії

Головною причиною тривалого домінування Fidesz в Угорщині на додачу до структурних чинників була колонізація партією державних структур та слабкість політичної опозиції. У Польщі, Чехії та Словаччині, що перебувають у схожих структурних обставинах, праві популісти виявилися менш успішними в захопленні держави та ослабленні опозиції, що призвело до меншого строку перебування при владі та наявності обмежень на те, що популісти при владі кажуть і роблять.

У Польщі консервативна, нативістська та неліберальна,²¹ тобто право-популістська Prawo i Sprawiedliwość (PiS) прийшла до влади в 2015 р., коли в травні представник партії Анджей Дуда переміг на президентських виборах, а у жовтні, отримавши 235 мандатів, PiS сформувала більшість і, відповідно, уряд. Перемогу забезпечила риторика засудження посткомуністичних ліберальних еліт і Заходу як носія технократичного лібералізму. Ця риторика знайшла відгук у значної частини населення завдяки ресентименту, який сформувався в добу політико-економічного переходу внаслідок відчуття приниження, що поширилося через необхідність копіювати досвід Західної Європи як єдино правильний.²² Політична ситуація лишилася незмінною після парламентських виборів 2019 р. та президентських перегонів 2020 р., за підсумками яких виконавчу та законодавчу гілки влади продовжили контролювати сили PiS. Лише за підсумками парламентських виборів 2023 р. PiS, хоча і лишилася найбільшою фракцією, не змогла сформувати уряд, що натомість зробив блок центристської опозиції Koalicja Obywatelska (KO). Після перемоги у 2025 р. на президентських виборах представника PiS К. Навроцького Польща офіційно існує в ситуації співіснування (cohabitation). Це на інституційному рівні засвідчує поляризацію польського суспільства, що закладає певні обмеження спроможності правих популістів у країні: на відміну від Угорщини, у Польщі існує активна й організована ліво-ліберальна сила, яка відіграє роль балансира щодо PiS.

Центральне питання полягає в тому, чи матиме ліберально-демократичний табір у країні достатньо спроможності, аби зупинити право-популістський дрейф, який спостерігається в польському суспільстві. Подібно до угорської ситуації, де поряд із Fidesz на правому фланзі політично активна радикальніша Mi Hazánk Mozgalom, у Польщі потенційним актором перетягування право-популістських голосів від системної партії PiS є Konfederacja Wolność i Niepodległość. Ця коаліція дрібних партій єднає у своїх лавах різні компоненти польської альтернативної правиці – лібертаріанський, ультранаціоналістичний, антисемітський. Станом на весну 2026 р., відповідно до опитувань, Konfederacja користується підтримкою 12–14% польських виборців,²³ хоча на виборах вона здобула лише 7%, що є найкращою динамікою з-поміж усіх політичних сил у країні. Навіть ці показники не окреслюють верхньої межі потенціалу правого популізму в Польщі, адже окремо від Konfederacja за голоси неліберального сегменту змагається Konfederacja Korony Polskiej, яка відкололася від основної Konfederacja і наразі приваблює 9% поляків.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Політичні траєкторії очільників Konfederacja Wolność i Niepodległość (Кшиштоф Босак, Славомір Менцен) і Konfederacja Korony Polskiej (Ґжеґоґ Браун) уособлюють локальний ресентимент проти домінування західного лібералізму. Студент Варшавської школи економіки та учасник шоу «Танці з зірками» Босак пройшов у парламент від округу м. Кельці, відомого найбільшим в історії країни антиєврейським погромом, а наразі – столиці сільськогосподарського й одного з найбільш економічно неуспішних регіонів Польщі та ЄС.²⁴ Дипломований фахівець з питань державного боргу і підприємець Менцен перейшов від лібертаріанства до голосної критики руху Black Lives Matter, євреїв, гомосексуалів, абортів, податків і Європейського Союзу.²⁵ А активний учасник антикомуністичного підпільного руху 1980-х Pomarańczowa Alternatywa і викладач журналістики у Вроцлавському університеті Браун відзначився вербальними нападами на ЄС²⁶ і скандальною антисемітською промовою в Аушвіці.²⁷ У всіх випадках привілейовані члени середнього класу, які отримали освіту та статус завдяки тісній інтеграції Польщі в європейські структури, почали вдаватися до правого популізму для здобуття політичного капіталу.

На перший погляд ситуація у Словаччині більше нагадує не польський, а угорський сценарій. Від здобуття незалежності країна залишається оплотом популізму: в 1990-х при владі перебував В. Мечіар, а між 2006 і 2026 рр., із короткими інтермецо у 2010–2012 і 2018–2023 рр., – Р. Фіцо. Його політична партія Smer – sociálna demokracia (SSD) була започаткована як соціал-демократична, але вдається до стратегії саме правого популізму. «Лівий ухил» проявляється виключно в програмі посилення соціальної ролі держави, яка повинна захищати інтереси простих людей. Натомість соціологічний портрет виборця SSD типовий для центральноєвропейських популістів: 39% виборців старше 65 р., 46,9% пенсіонерів, 39% людей із непевною фінансовою ситуацією та 36% мешканців сільських регіонів (найбільша частка в кожній категорії) голосують за SSD.²⁸ Іншими словами, партія Фіцо не є соціал-демократичною чи лівою; вона сповідує принципи соціальної національної економіки, що у поєднанні з іредентизмом, клерикалізмом, недовірою до меншин, відкиданням ЄС та критикою корупції є типовою центральноєвропейською формою правого популізму.²⁹

Додатковим доказом на користь право-популістської природи SSD слугує характер політичних союзів, які партія вибудовує: у 2006, 2016 та 2023 роках це була націоналістична Slovenská národná strana (SNS), яка відзначається шовінізмом, словацьким націоналізмом та запереченням демократичних принципів. Іншим партнером у 2023 р. стала Hlas – sociálna demokracia (HSD) П. Пеллегріні. Подібність назв SSD і HSD не випадкова: друга відкололася від першої у 2020 р. після 20 років членства Пеллегріні у партії Фіцо. Розкол відбувся нібито через те, що запламований корупційним скандалом Фіцо «не міг бути лідером Словаччини XXI ст... Словаччини, перед якою стоїть величезний виклик – піднятися знову і сформуванати візію свого майбутнього на десятки років».³⁰ Паралелі між Пеллегріні та Мадяром, політиками-інсайдерами, які попри своє минуле вдаються до риторичної критики старих еліт, окреслюють подібність траєкторій Угорщини та Словаччини.

Ця подібність посилюється політикою Фіцо після 2023 р., яка ґрунтується на кількох взаємопов'язаних стратегіях: зображення ЄС, НАТО та вітчизняних медіа як ворогів держави; ручне управління державними ЗМІ (RTVS); спроби заповнити судову систему лоялістами.³¹

І попри все, Словаччина не є другою Угорщиною, адже після «вступу Словаччини в ЄС та НАТО словацькі інститути зміцнили, а демократія консолідувалася настільки, що ліво-націоналістична та неліберальна коаліція SSD і SNS у 2006–2010 рр. не змогла відвернути країну від демократичного шляху»,³² а у 2025 р. уряд Фіцо зіткнувся з масовими протестами,³³ зменшенням парламентської коаліції та падінням рейтингів SSD, SNS і HSD до 17,3%, 2,8% і 7% відповідно.³⁴

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Ситуація в Чехії у структурних вимірах нагадує словацький випадок, але внаслідок особливостей політичної системи країни – а саме наявності посади президента, якого з 2012 р. обирають прямим голосуванням і який виконує роль балансира політичного життя та його морального арбітра³⁵ – спостерігаються важливі паралелі з Польщею.

Структурно, в країні спостерігається занепад соціал-демократичної лівиці, пошук альянсів з правими популістами як спосіб вирішення соціалістами цієї проблеми та ерозія довіри виборців до технократичних політиків. Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), яка домінувала в політичному житті країни у 1990-х і неодноразово формувала уряд (востаннє після виборів 2013 р.), на виборах 2017 р. отримала лише 15 мандатів, а в результаті виборів 2021 р. й взагалі не спромоглася подолати 5-відсотковий виборчий бар'єр. Оновлення, ребрендинг і побудова виборчих коаліцій виявилися неуспішними: партія почала називатися Sociální demokracie після 2023 р., долучилася до коаліції Stačilo! на виборах 2025 р. і тим не менше не пройшла в парламент.

Траєкторію ČSSD пояснюють загальні зміни у перевагах виборців, поєднані з провальною політичною стратегією. У 2014 р., аби набрати достатньо голосів для формування уряду, ČSSD взяла як молодшого партнера право-популістську партію ANO. У 2017 р., втративши 35 мандатів, ČSSD знову створила урядову коаліцію з ANO, але цього разу сама відіграла роль молодшого партнера, адже віддала право лідеру ANO Андрею Бабішу сформувати уряд. Для соціал-демократів союз з ANO став катастрофою: для лівих ідейних виборців він виглядав зрадою, а для тих, хто цінував соціальну програму партії, логічнішою та вигіднішою стала послідовна підтримка ANO. Результати ANO на чотирьох послідовних виборчих кампаніях (47 мандатів у 2013 р., 78 – у 2017 р., 72 – у 2021 р. та 80 – у 2025 р.) засвідчують перетікання виборців від соціал-демократів до правих популістів – подібно до ситуації в Словаччині.

Частково відповідальним за занепад ČSSD був її лідер – а у 2013–2023 рр. Президент Чеської республіки – Мілош Земан. Учасник мирних протестів проти радянського комунізму та згодом голова ČSSD, що відіграв першочергову роль у вступі країни до НАТО та ЄС, Земан здійснив карколомний поворот у 2013 р., коли почав послідовно виступати за співпрацю Праги з Москвою та Пекіном. У рамках «східного повороту» він критикував санкції, накладені проти РФ після анексії Криму, називав приналежність півострова «вирішеним питанням» і вважав, що Києву варто враховувати у зовнішній політиці інтереси Кремля.³⁶ Саме Земан наполіг у 2014 р., аби ČSSD пішла на співпрацю з ANO,³⁷ а згодом встановив партнерські стосунки з Бабішем до тієї міри, що Земана почали справедливо класифікувати як правого популіста.³⁸ Власне, у 2021–2023 рр., коли Бабіш втратив урядову посаду, саме Земан був офіційним рупором популізму та активним критиком ліберально-демократичного курсу прем'єр-міністра Фіали

Роль президента як балансира чеської політичної системи не менш відверто проявилася після 2025 р., коли ANO вчергове спромоглася сформувати уряд, але посаду президента натомість обіймає центрист П. Павел. Як і у польському випадку, демократичні сили мають достатньо ресурсів, аби стримувати популістський приплив. Ця структурна констеляція є надзвичайно важливою для України, адже Чеська республіка, за ініціативи Павела і Фіали, була відповідальна за забезпечення ЗСУ артилерійськими набоями. Показово, що хоча під час виборів Бабіш зазначав, що Прага вийде з проекту, цього не сталося, оскільки чеська промисловість отримує важливі дивіденди з нього, але також і завдяки діяльності Павела.

Спільним між Польщею, Чехією та Словаччиною є значний виборчий потенціал правих популістів, який, тим не менше, між 2015 і 2026 рр. вдавалося обмежувати ліберальнішим політичним силам і інституціям, унаслідок чого навіть перебуваючи при владі вони не мають такої широкої свободи дій, яка спостерігалася в Угорщині. Іншими словами, попри констеляцію структурних чинників і переваг правих популістів, наявні обмеження пом'якшують

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

характер політики останніх. Це безпосередньо впливає на характер зовнішньої політики, яку просувають праві популісти кожної з країн, зокрема й на стосунки з Україною.

У Польщі протиставлення традиціоналістської Польщі ліберальному ЄС та зображення країни жертвою європейських технократів призвело до того, що право-популістський уряд відійшов від та навіть порвав зі звичною прихильною до ЄС зовнішньою політикою.³⁹ Трьома колонами польської зовнішньої політики були: (1) посилення трансатлантичних зв'язків із США та досягнення національної безпеки в рамках НАТО; (2) акцент на необхідності поглиблення та розширення ЄС; (3) стримування та ізоляція РФ.⁴⁰ За період правління PiS перші дві з них зазнали ерозії: політика адміністрації Трампа суттєво підважила довіру до альянсу, тоді як у стосунках з ЄС відбувся знаковий розворот після того, як у 2015 р. тогочасна прем'єр-міністр Польщі Беата Шидло заявила, що країни Вишеградської четвірки «запропонують власний рецепт вирішення проблем ЄС шляхом повернення влади державам-членам».⁴¹ У 2015–2020 рр. Будапешт і Варшава чинили скоординований опір політиці ЄС щодо мігрантів та стратегічно використовували процедуру одностайного голосування, аби заблокувати санкції проти Польщі та Угорщини.

У цей самий період погіршилися і польсько-українські стосунки: з метою мобілізації свого електорату праві популісти Польщі почали загрожувати євроінтеграційним перспективам України, аби забезпечити перевагу власному трактуванню історичної дискусії про причини та масштаби етнічної чистки поляків на Волині. Згодом Варшава жорстко критикувала політику пам'яті в Україні. Початок російсько-української війни означився моментом солідарності з українським народом та важливим внеском Варшави у спроможність України протистояти вторгненню (передача військової техніки, безумовний прийом біженців, дипломатична підтримка). Але в 2023 р. ініціативи *Konfederacja Wolność i Niepodległość* та *Konfederacja Korony Polskiej*, які прагнули здобути додатковий економічний капітал у вигляді прихильності фермерів, що вважали себе жертвами політики ЄС, яка дозволила тимчасовий експорт сільськогосподарської продукції з України, призвели до блокади польсько-українського кордону. У 2024–2026 рр. націоналістична агітація призвела до суттєвого погіршення ставлення поляків до українських біженців, а одним із головних локомотивів цієї тенденції був Браун.⁴² У 2025 р. в інтерв'ю угорському часопису Президент Навроцький підкреслив глибину угорсько-польського партнерства – і неформальний союз неліберальних режимів Центральної Європи – та окреслив програму польських правих радикалів щодо стосунків із Україною: імперська політика РФ становить загрозу регіону, тож спротив України вітається та підтримується, але вступ України до ЄС суперечить національним інтересам Польщі.⁴³ Показово, що інтерв'ю Навроцького засвідчує: третя колона зовнішньої політики Варшави – протидія РФ – важлива і міцна. Більше того, польські праві популісти інтерпретують польсько-українські стосунки саме як її компонент, натомість друга, євроінтеграційна, колона та належність України до неї мінімізується.

Ідея, начебто стратегічні інтереси Варшави простягаються достатньо далеко, аби включати військову та економічну співпрацю з Києвом, але європейська інтеграція лежить поза їхніми межами, відповідає поглядам словацьких правих популістів на зовнішню політику. Між 2020 і 2022 рр. коаліція ліберально-центристських партій вбачала у співпраці Братислави з НАТО та ЄС головний спосіб захисту словацьких інтересів. Вторгнення РФ в Україну призвело до посилення співпраці Братислави та Вашингтона і однозначної підтримки Києва. Ці два процеси були взаємопов'язані: у березні 2022 р. війська НАТО (більшість яких складав американський контингент, зокрема комплекси Patriot) було вперше розгорнуто в Словаччині, тоді як Братислава передала Києву системи С-300.⁴⁴ Також Словаччина передавала Україні різні види озброєння, отримуючи фінансову компенсацію від уряду США. Перемога SSD на виборах 2023 р. позначила важливі зміни в зовнішній політиці Братислави: Фіцо проголосив, що провадитиме політику «всіх азимутів», що серед іншого означало поглиблення стосунків із Пекіном і відновлення спілкування з Москвою. Нова багатовекторність досягалася коштом словацько-українських стосунків: Фіцо категорично висловлювався проти постачань зброї Україні та продовження санкцій проти РФ,⁴⁵ погрожував, що Словаччина призупинить продаж

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

електроенергії Україні,⁴⁶ і вважав, що підтримка України з боку ЄС шкодить інтересам країн-членів, а тому обіцяв блокувати голосування за надання фінансової позики від ЄС Україні.⁴⁷

Попри полум'яну риторику Фіцо, баланс відносин Братислави з Києвом за його правління є досить прагматичним: словацькі виробники продовжували продавати зброю Україні,⁴⁸ Фіцо не блокував рішення про надання позики в 90 млрд євро та двічі висловився на підтримку перспектив України долучитися до ЄС – у 2025⁴⁹ і 2026⁵⁰ рр. Імовірно, на потепління стосунків у 2026 р. вплинула поразка союзника Фіцо Орбана на угорських виборах і той факт, що Європейський парламент 418 голосами ухвалив резолюцію, яка закликала Європейську комісію розпочати процедуру перевірки дотримання верховенства права в Словаччині. Цей крок відкриває можливість для європейських інституцій у майбутньому заморозити фінансування країни (1 225 млн євро) за тим самим механізмом, який застосовувався до уряду Орбана в Угорщині.⁵¹

Висновки

Ані нова влада в Угорщині, ані зигзаги зовнішньої політики Фіцо, ані співіснування (cohabitation) у Польщі та Чехії не повинні затуляти важливий і спільний тренд у стосунках центральноєвропейських правих популістів із Україною: їм притаманна жорстка риторика, поєднана з транзакційним підходом, тобто бажанням прагматично просувати стратегічні інтереси. Стратегічні інтереси варіюються від геополітичних розрахунків до економічних субвенцій для Чехії, Угорщини, Польщі та Словаччини, а Україна не завжди виступає суб'єктом відповідних транзакцій. Більше того, бачення геополітичних ризиків і вигод не є одновимірним для правих популістів Центральної Європи: попри спільну нелюбов до ЄС, польська сторона пішла на розрив з угорською, коли постала загроза російського імперіалізму,⁵² тоді як Фіцо – як і Орбан – намагалися підтримувати робочі стосунки з РФ. Орієнтуватися в такому фарватері для Києва стає дедалі складніше, але не можна випускати з виду стратегічну мету стосунків України з країнами Центральної Європи, а саме: уникнення формування поясу недружніх контрагентів в особі Болгарії, Румунії, Чехії, Словаччини, Угорщини та Польщі, адже їхні спільні дії спроможні у дипломатичному та фізичному сенсі заблокувати західний кордон України. Відповідно, необхідно мінімізувати реакції на неприємну риторику і продовжувати надавати правим популістам при владі приводи позитивно тлумачити взаємодії з Україною. Врешті-решт, не через любов до України, а через безпосередню вигоду уряди Бабіша та Фіцо продовжили продавати зброю, польські активісти деблокували кордон, а угорські популісти в особі Orbana розблокували позику ЄС для України після поразки Fidesz на виборах 2026 р.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Рекомендації політики

Оскільки право-популістські уряди мобілізують внутрішнє невдоволення, представляючи Україну як загрозу, доцільно нейтралізувати цю тенденцію шляхом формування позитивного ставлення до України через співпрацю з громадянським суспільством. Цей напрям є реалістичним, адже інституції громадянського суспільства (університети, неурядові організації, медіа) залишаються плюралістичними та менш підконтрольними урядам.

Зокрема, Україні варто:

- › розширювати академічні обміни, спільні дослідницькі проекти та культурні програми з центральноевропейськими інституціями;
- › підтримувати партнерства з неурядовими організаціями (НУО) у сферах демократії, регіональної співпраці та фактчекінгу як форми протидії популістській мобілізації;
- › заохочувати співпрацю між регіональними ЗМІ, які висвітлюватимуть внесок України в економічне і культурне життя прикордонних регіонів сусідніх країн.

Це формуватиме альтернативні канали впливу, які дозволять обходити недружні уряди та забезпечать позитивну присутність України у публічному дискурсі.

Оскільки популістські уряди використовують питання етнічних меншин в Україні як інструмент мобілізації своїх прихильників, представляючи українську державу як ворога меншин, доцільно підважувати подібні наративи шляхом розробки прозорих, проактивних політик щодо національних меншин та просування подальшої міжнародної комунікації про це.

Зокрема, доцільно:

- › створити спеціалізовану комунікаційну платформу для прямої взаємодії з меншинами та міжнародними спостерігачами;
- › підкреслювати відповідність практик України стандартам Ради Європи та ЄС, аби тісніше залучати потенційних союзників із ліберальних громадянських суспільств Центральної Європи.

Оскільки популістські лідери інструменталізують Україну як «зовнішнього ворога» під час виборчих циклів, Київ має систематично відстежувати виборчі процеси та риторику популістів у сусідніх державах.

Зокрема, Міністерству закордонних справ (МЗС) варто:

- › створити постійний моніторинговий підрозділ для відстеження популістської риторики, виборчих циклів та політичних зрушень у регіоні;
- › розробляти ранні попереджувальні звіти, що пов'язують внутрішню популістську мобілізацію з імовірними зовнішньополітичними перешкодами;
- › готувати дипломатів до застосування контрнативних стратегій, що дозволить Києву оперативно реагувати на ворожі інтерпретації до того, як вони набудуть поширення.

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

-
- ¹ Поп. з.: Jansen, R. (2011). Populist mobilization: A new theoretical approach to populism. *Sociological Theory*, 29(2), 75–96.
 - ² Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563.
 - ³ Weyland, K. (2001). Clarifying a contested concept: Populism in the study of Latin American politics. *Comparative Politics*, 34(1), 1–22.
 - ⁴ Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2013). Exclusionary vs. inclusionary populism: Comparing contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*, 48(2), 147–174.
 - ⁵ Cadier, D. (2021). Populist politics of representation and foreign policy: evidence from Poland. *Comparative European Politics*, 19, 703–721.
 - ⁶ Rooduijn, M., & Burgoon, B. (2018). The paradox of wellbeing: Do unfavourable socioeconomic and sociocultural contexts deepen or dampen radical left and right voting among the less well-off? *Comparative Political Studies*, 51, 1720–1753.
 - ⁷ Szilvay, G. (2022). An Analysis of Orbán's "Illiberal Democracy". *The European Conservative*, October 4: <https://europeanconservative.com/articles/essay/orbans-illiberal-democracy/>
 - ⁸ Hajdu, M. (2024). Nincs fideszes többség, ahol a lakosság legalább 60 százaléka érettségizett. G7, June 12: <https://g7.hu/adat/20240612/nincs-fideszes-tobbseg-ahol-a-lakossag-legalabb-60-szazaleka-erettsegizett/>
 - ⁹ Ungarn Heute. (2022). Orbán: Wir haben einen Sieg errungen, der so groß ist, dass man ihn vom Mond aus sehen kann, aber von Brüssel aus ganz sicher. *Ungarn Heute*, March 4: <https://ungarnheute.hu/news/orban-wir-haben-einen-sieg-errungen-der-so-gross-ist-dass-man-ihn-vom-mond-aus-sehen-kann-aber-von-bruessel-aus-ganz-sicher-24666/>
 - ¹⁰ Finta, C. (2026). This is how PM Orbán's last 16 years look with the eyes of the EU. *Daily News Hungary*, April 12: <https://dailynewshungary.com/orban-last-16-years-eu/>
 - ¹¹ Fencsik, T. (2026). Orbán offered help to Putin "in any way that I can," reports say. *Euronews*, April 7: <https://www.euronews.com/2026/04/07/orban-offered-help-to-putin-in-any-way-that-i-can-reports-say>
 - ¹² Цит. за: Lamour, C. (2024). Orbán placed in Europe: Ukraine, Russia and the radical-right populist heartland. *Geopolitics*, 29(4), p. 1312.
 - ¹³ Сидоренко, С. (2024). 11 вимог Орбана. Як Угорщина знову перетнула червоні лінії у шантажі України на шляху до ЄС. *Європейська правда*, June 27: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/06/27/7188991/>
 - ¹⁴ Csehi, R. (2024). A Pyrrhic Victory for the Populist Right in Hungary. In: 2024 EP Elections under the Shadow of Rising Populism. (eds) Gilles Ivaldi and Emilia Zankina. *European Center for Populism Studies*: <https://doi.org/10.55271/rp0073>
 - ¹⁵ No author. (2026). Hányan ismerik fel az új tiszás politikusokat? *Europinion*, April 23: <https://europion.hu/tisza-politikusok-ismertseg/>
 - ¹⁶ Civicus Monitor. (2024). Outrage over Clemency Scandal and Corruption Allegation Spark Massive Protests in Hungary. *LibertiesEU*, May 30: <https://www.liberties.eu/en/stories/civicus-report-hungary-protests/45355>
 - ¹⁷ Magyar, P. (2025). Orbán takes Hungarians for complete fools. *X*, July 15: <https://x.com/magyarpeterMP/status/1946118244575621353>
 - ¹⁸ No author. (2026). Who is the new premier of Hungary? *Daily News Hungary*, April 13: <https://dailynewshungary.com/new-premier-of-hungary-peter-magyar-profile/>
 - ¹⁹ Magyar, P. (2026). Over the past two days, we have held high-level talks in Budapest with leaders of the European Commission. *X*, April 19: <https://x.com/magyarpeterMP/status/2045809423646363877>
 - ²⁰ Nardelli A., Valero, J. & Verbiányi, V. (2026). Magyar Focuses on Ukraine's Hungarians Before Backing EU Bid. *Bloomberg*, April 30: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2026-04-30/magyar-wants-help-for-ukraine-s-hungarians-before-backing-eu-bid>
 - ²¹ Dąbrowska, E. (2018). New Conservatism in Poland: The Discourse Coalition around Law and Justice. In *New Conservatives in Russia and East Central Europe*. Ed. K. Bluhm & M. Varga (London: Routledge): 92–112.
 - ²² Zielonka, J. & Rupnik, J. From revolution to "counter-revolution": democracy in central and Eastern Europe 30 Years On. *Europe-Asia Studies*. 72(6): 1073–1099.
 - ²³ No author. (2026). Poland: Election Polls & Latest Voting Intentions. *PolitPro*: <https://politpro.eu/en/poland>

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

- ²⁴ No author. (2020). Regional GDP per capita ranged from 30% to 263% of the EU average in 2018. Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10474907/1-05032020-AP-EN.pdf/81807e19-e4c8-2e53-c98a-933f5bf30f58>
- ²⁵ Syal, R. (2023). Champions League final referee 'spoke at event with far-right leader'. Guardian, June 1: <https://www.theguardian.com/football/2023/jun/01/champions-league-final-referee-spoke-at-event-with-far-right-leader>
- ²⁶ Braun, G. (2026). Eurokolchoz musi upaść czyli plan Grzegorza Brauna na ratunek dla Polski i Europy. DlaPolski, May 6: <https://www.dlapolski.pl/eurokolchoz-musi-upasc-czyli-plan-grzegorza-brauna-na-ratunek-dla-polski-i-europy>
- ²⁷ Gałczyńska, M. (2025). Skandaliczne wystąpienie Grzegorza Brauna w Oświęcimiu. Onet, November 22: https://wiadomosci.onet.pl/krakow/skandaliczne-slowa-brauna-w-oswiecimiu-przerazajace-on-jest-pozytecznym-idiota-rosji/8tyq5qk?srcc=undefined&utm_v=2
- ²⁸ Haughton, T., Cutts D., & Rybář, M. A Narrow Path to Victory: Robert Fico, Smer-SD, and the 2023 Elections in Slovakia. East European Politics and Societies: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/08883254251324191>
- ²⁹ Pirro, A. (2014). Populist Radical Right Parties in Central and Eastern Europe: The Different Context and Issues of the Prophets of the Patria. Government and Opposition. 49(4), p. 612.
- ³⁰ Pellegrini, P. (2023). Prečo nechcem íst's Ficom! Nový Čas, February 8: <https://www.cas.sk/spravy/politika/peter-pellegrini-exkluzivne-pre-novy-cas-preco-nechcem-ist-s-ficom/4>
- ³¹ Sybera, A. (2023). Populist Strongman Fico Usurps the Narrative in Slovakia. Visegrad Insight: <https://visegradinsight.eu/populist-strongman-fico-usurps-the-narrative-in-slovakia/>
- ³² Mykalchik Hradický, J. (2024). Democratic Inoculation in Slovakia and Serbia: Do Politics Learn from the Experience of Democratic Backsliding? Studia Politica Slovaca. 17 (1): 36-58.
- ³³ Dębiec, K. (2025). Slovakia: Fico's government in trouble. Centre for Eastern Studies, January 28: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-01-28/slovakia-ficos-government-trouble>
- ³⁴ Libayová, B. (2026). Progresívne Slovensko sa drží nad dvadsiatkou, Smer dobieha Republika. Čaká Slovensko maďarský scenár? Aktuality.sk, April 15: <https://www.aktuality.sk/clanok/f1z60eQ/progresivne-slovensko-sa-drzi-nad-dvadsiatkou-smer-dobieha-republika-caka-slovensko-madarsky-scenar/>
- ³⁵ Czyżniewski, M. (2021). Dispute over the Powers of the President of the Czech Republic. Polish Political Science Yearbook 50, 81-92.
- ³⁶ Anderson, R. (2023). Czech President Milos Zeman: a populist tragedy of our times. BNE: Intellinews, March 9: <https://www.intellinews.com/czech-president-milos-zeman-a-populist-tragedy-of-our-times-272438/>
- ³⁷ de Carlos Sola, J. (2018). Czech Republic: president and premier, two kings in velvet. Center for Global Affairs & Strategic Studies: <https://en.unav.edu/web/global-affairs/detalle/-/blogs/chequia-presidente-y-premier-dos-reyes-en-terciopelo#>
- ³⁸ Tait, R. (2018). Czech Republic re-elects far-right president Miloš Zeman. Guardian, 27 January: <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/27/czech-republic-far-right-president-reelected>
- ³⁹ Zwolski, K. (2017). Poland's Foreign-Policy Turn. Survival. 59:167-182.
- ⁴⁰ Longhurst, K. (2013). Where from, where to? New and old configurations in Poland's foreign and security policy priorities. Communist and Post-Communist Studies. 46(3): 363-372.
- ⁴¹ No author. (2016). Polish-Hungarian "horse thief" alliance alarms Brussels. Euractiv, September 9: <https://www.euractiv.com/news/polish-hungarian-horse-thief-alliance-alarms-brussels/>
- ⁴² Grzesiczak, Ł. (2025). Raport Demagoga i IMM: Antyukraińska propaganda w 2024 roku. Demagog, February 24: https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/raport-demagoga-i-imm-antyukrainska-propaganda-w-2024-roku/
- ⁴³ Szalai, Z. (2025). A visegrádi csoport számomra fontos lesz – Lengyelország megválasztott elnöke a Mandinernek. Mandiner, June 7: <https://mandiner.hu/kulfold/2025/06/a-visegradi-csoport-szamomra-fontos-lesz-lengyelorszag-megvalasztott-elnoke-a-mandinernek>
- ⁴⁴ U.S. Patriot battery completes transfer of authority to NATO in Slovakia. September 13, 2022. https://www.army.mil/article/260215/u_s_patriot_battery_completes_transfer_of_authority_to_nato_in_slovakia

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

- ⁴⁵ Хотин, Р. (2023). Дуже погана новина для України і ще гірша – для Словаччини. Радіо Свобода, 1 жовтня: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-slovachchyna-vybory/32617993.html>
- ⁴⁶ Без автора. (2026). Словаччина припиняє аварійні поставки електроенергії Україні. Трибуна, 23 лютого: <https://tribune.com.ua/slovachchyna-pryputnyaye-avarijni-postavky-elektroenergiyi/>
- ⁴⁷ Bráder, Á. Slovak PM Robert Fico Backs Hungary in Blocking EU Loan for Ukraine. Hungarian Conservative, March 9: <https://www.hungarianconservative.com/articles/current/fico-hungary-ukraine-druzhiba-pipeline-eu-loan/>
- ⁴⁸ Katuška, M. (2024). Ani náboj na Ukrajinu, hovoril. Za Fica IV odišli zbrane za vyše sto miliónov eur. Sme.sk, September 29: <https://www.sme.sk/domov/c/slovensko-ukrajina-zbrane-vyvoz-fico>
- ⁴⁹ Bashchenko, O. (2025). Fico says Slovakia backs Ukraine's EU bid but rejects NATO membership. RBC-Ukraine, October 17 : <https://newsukraine.rbc.ua/news/fico-says-slovakia-backs-ukraine-s-eu-bid-1760704102.html>
- ⁵⁰ Кутелева, І. і Погорілов, С. (2026). Зеленський в Єревані зустрівся з Фіцо та домовився з ним про взаємні візити. Європейська правда, 4 травня: <https://www.pravda.com.ua/news/2026/05/04/8033063/>
- ⁵¹ Lauková, L. (2026). European Parliament urges freezing EU funds for Slovakia over rule-of-law concerns. Euractiv, April 29: <https://www.euractiv.com/news/european-parliament-urges-freezing-eu-funds-for-slovakia-over-rule-of-law-concerns/>
- ⁵² Körömi, C. (2024). Fratricide: How Poland and Hungary went from friends to foes. Politico, October 29: <https://www.politico.eu/article/poland-hungary-krakow-viktor-orban-politics-eu-europe-brussels/>

Праворадикальні тенденції в сусідніх державах і їх вплив на підтримку України

Автор

Іван Гомза

Кандидат політичних наук, професор факультету магістерських соціальних та гуманітарних студій Київської Школи Економіки

Вихідні дані

Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні

kas.de

Видавець: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2026, Київ
вул. Богомольця Академіка, 5, кв. 1, 01024 Київ, Україна
Тел.: +380444927443
<https://www.kas.de/en/web/ukraine>

Усі права захищені. Запити щодо рецензійних примірників та інші звернення стосовно цієї публікації слід надсилати видавцю. Відповідальність за погляди, висновки та рекомендації, висловлені в даній публікації, повністю покладається на автора (авторів), і їх інтерпретації не обов'язково відображають погляди чи політику Фонду Конрада Аденауера.

Публікація підготовлена в рамках проекту «Посилення аналітичних спроможностей прийняття рішень у сфері зовнішньої політики за допомогою громадянського суспільства» Центру міжнародної безпеки за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні.

Текст цієї публікації ліцензовано на умовах Creative Commons:
«Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International», CC BY-SA 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)

© 2026 Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні |
© 2026 Центр міжнародної безпеки